

Peipsiääre Vallavalitsus
vald@peipsivald.ee

Teie 19.03.2019 nr 6-2/745

Meie 05.04.2019 nr 6-5/19/81-2

**Seisukoht Peipsiääre valla üldplaneeringu
lähteseisukohtade ja keskkonnamõju
strateegilise hindamise väljatöötamise
kavatsuse kohta**

Küsisite Keskkonnaameti ettepanekuid Peipsiääre valla üldplaneeringu (edaspidi ÜP) lähteseisukohtade (edaspidi LSK) ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) väljatöötamise kavatsuse (edaspidi VTK) kohta. Esitame järgnevad seisukohad ÜP LSK ja VTK täiendamiseks ja koostamisel arvestamiseks vastavalt Keskkonnaameti pädevusse jäävatel teemadel.

Ehituskeeluvöönd (edaspidi EKV):

1. ÜP-s EKV (ka veekaitsevööndi ja kalda piiranguvööndi) lähtejoone määramine. Lähtejoone määramisel võtta arvesse ka täiendavad kohapõhised asjakohased andmed (veetasemete andmestik, teadaolevad üleujutusala siseveekogudel, teated rannapurustustest, nõlvaprotsessidest kaldal), arvestada kaldaastangutega¹.
2. ÜP-s märkida ära looduskaitseaduse (edaspidi LKS) EKV ulatuses erandeid tekitavad olukorrad (metsamaa erisus², tiheasustusala erisus²). Metsamaa erisust planeeringujoonistel graafiliselt pigem mitte kujutada (ajaliselt liialt muutuv, küll aga lisada märkusena). ÜP seletuskirjas ja joonistel määratleda üheselt olemasolevad, laiendatavad ja moodustatavad tiheasustusala (arvestades ka LKS § 41).
3. Üldplaneeringu mastaapi arvestades tuua välja olulisemad LKS § 38 lg 4 ja 5 erisuste alla minevad objektid. Näiteks tiheasustusala olemasolev ehitusjoon, supelrannad, planeeritavad avalikult kasutatavad teed (sh kergliiklusteed), planeeritavad tehnovõrgud (uued või rekonstrueeritavad elektriliinid jmt) ja rajatised, sadamate, sildumis- ja randumiskohtade võrgustik ning juurdepääsud viimastele. Seeläbi kaoks vajadus koostada selliste objektide rajamiseks ehituskeeluvööndisse detailplaneeringut. VTK-s ei ole isegi nimetatud elektrivõrke ptk-s 5.4. Palume täiendada.
4. Üldplaneeringu üheks ülesandeks on EKV korrigeerimine ja vähendamine ning suurendamine³. Kuna uue üldplaneeringu koostamisel kaotab senine sama territooriumi hõlmav üldplaneering kehtivuse, siis kaotavad kehtivuse ka sellele antud nõusolekud (kaasa arvatud nõusolekud EKV vähendamiseks). KOV-id võivad **viia uue üldplaneeringu**

¹ LKS § 34 lg 5

² LKS § 38 lg 2 ja LKS § 38 lg 1 p 3

³ Planeerimisseadus (edaspidi PlanS) § 75 lg 1 p 12

koostamise raames läbi varasemate üldplaneeringutega antud EKV vähendamise kaardistamine, mis võimaldaks varasemate EKV vähendamiste nõusolekute kehtima jäämise ja kandumise uude planeeringusse. EKV vähendamise kaardistamisel tuleks vastaval joonisel ning seletuskirjas või lisa kujutada/loetleda varasemad EKV vähendamised. Üldplaneeringu tööprotsessi ja/või kooskõlastamise käigus annab Keskkonnaamet ka seisukoha, kas varasemad EKV vähendamised jäävad kehtima ja nendega võib uue ÜP puhul arvestada (kui olud on oluliselt muutunud, siis erandjuhul võib olla vajalik nende alade puhul ka uus EKV vähendamise kaalumine). Kui koostatava üldplaneeringu raames ei viida läbi EKV kaardistamist ja/või ei tooda välja, et eelmiste üldplaneeringutega on EKV-d vähendatud, siis automaatselt varasemad nõusolekud EKV vähendamiseks uude planeeringusse üle ei kandu.

5. Suurte üleujutusalaadega siseveekogudel (LSK ptk 9) on EKV lähtejooneks mullastik (alluviaalsed soomullad ehk lammi madalsoomullad - AM). Mullastiku kaardi kohaselt Kargaja jõe ääres AM muldasid praktiliselt ei esine. KSH koostamisel palume hinnata, kas üleujutusohu on asjakohane, ja kui on, siis kaaluda ka teiste üleujutuste esinemist peegeldavate kriteeriumitega arvestamist ja lähtejoone üldplaneeringuga kehtestamist.

Kaitstavad loodusobjektid, sh Natura, liikide leiukohad:

6. Kujutada kaitstavaid loodusobjekte maakasutusplaanil ja/või kitsenduste/looduskaitse vmt joonisel; liikide leiukohtade puhul seejuures arvestades LKS §-ga 53. ÜP-s kajastada loodusobjektide ajaline seis (EELIS-e väljavõtte aeg) ning märkida, et andmed võivad olla ajas-ruumis muutuvad. ÜP-s arvestada konkreetsete objektide kaitse-eeskirjade ja neis seatud tingimustega (sh maastikukaitsealadel arvestada pärandkultuuriliste, maastikuliste jne väärtustega). Tuua välja kaitstavate loodusobjektide kattuvus puhke- ja virgestusaladega, külastustaristu ning arvestada ka projekteeritavate objektidega. Vt altpoolt I ja II kaitsekategooria liikide kujutamine ÜP-s.
7. Kaitstavaid loodusobjektide (LKS § 4) käsitlemisel soovitame üldplaneeringu vastavasse peatükki lisada viited kehtestatud kaitsekorrale (määruse vms nr, kuup), üle-euroopalisse kaitsealade võrgustikku Natura 2000 kuuluvate alade puhul samuti viide Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korraldus nr 615-k «Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri», mille alusel alad on võrgustikku määratud.
8. KSH koostamisel tuleb arvestada I kaitsekategooria liikide kasvukohtade ja elupaikade nõudlustega ka juhul, kui püsielupaika nende kaitseks ei ole veel moodustatud.
9. Keskkonnaamet juhib tähelepanu, et looduskaitsealade territooriumile jääva maa- ja veealade täpsemate kasutamise- ja ehitustingimuste määramisel tuleb arvestada kaitsealade kaitse-eesmärke. Üldplaneeringu koostamisel aluseks olevate strateegiliste arengudokumentidena arvestada ka kaitsealade kaitsekorralduskavadega ja kaitse-eeskirjadega.
10. ÜP KSH-s viia läbi Natura hindamine, arvestades lisaks otsestele mõjudele ka kaudseid ja kumuleeruvaid mõjusid, sõltuvalt mõjuallika ja/või planeeringu täpsusastmest vastavalt siis eelhindamise või asjakohase hindamisena (tehtud peab olema vähemalt Natura-eelhindamine, kui valla või selle mõjualale, nt vahetult valla piiri taha, jääb mõni Natura ala). Hindamise üheks väljundiks võiks olla teadaolevate objektide-juhtude määramine, mille puhul edaspidistes etappides oleks vajalik asjakohane hindamine. Arvestades viimaste kohtulahenditega⁴ võib vajalik olla asjakohase hindamise läbiviimine ja ei saa enam piirduda vaid eelhindamisega. Natura erandi taotlemise vajadusel tuleks arvestada ka võimalusega, et ÜP kehtestamiseks võib olla vajalik taotleda Vabariigi Valitsuse nõusolekut.

⁴ Riigikohtu otsus kohtuasjas nr 3-16-1472/92

11. VTK ptk 5.2.7.1 on nimetamata Tähemaa looduskaitseala (registrikood KLO1000684), mis on kaitse alla võetud Vabariigi Valitsuse 26. veebruari 2019. a määrusega nr 11 "Laane- ja salumetsade kaitseks looduskaitsealade moodustamine ja kaitse-eeskiri".
12. Ptk 5.2.7 on kaitstavate loodusobjektidena nimetatud ka hoiualad, kuid edasises tekstis neid nimetatud pole. Palume VTK-d täiendada ning nendega arvestada KSH koostamisel.

Kallasrada, selle sulgemine ja ümbersuunamine, sellele juurdepääsuvõimalused:

ÜP ülesanne on kallasrajale avaliku juurdepääsu tingimuste määramine⁵ ning see on nimetatud ka LSK ptk 11 ja VTK ptk 2.2.3.11. Lisaks otsustatakse keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (edaspidi KeÜS) kohaselt kallasraja sulgemine⁶ ka ÜP-ga. Palume ÜP koostamisel teemaga arvestada.

Lähteseisukohtades ei ole välja toodud paadikanalite ja ebaseaduslike sildumiskohtade teemat. 30.11.2018 toimus Peipsiääre Vallavalitsuses nõupidamine paadikanalite teemal (osalesid KKI, Maa-amet, KeA). Seal koosolekul sai juhitud ka tähelepanu, et ÜP menetluse käigus peaks KOV kaardistama seaduslikud ja ebaseaduslikud kanalid ning sildumiskohad. Kaaluda tuleks, millised kanalid peaks sulgema. KSH-s tuleks hinnata ka ebaseaduslike kanalite/sildumiskohtade mõju Peipsi järve seisundile, vee-elustikule. Lisaks raskendavad ebaseaduslikud paadikanalid vaba liikumist kallasrajal ja rohevõrgustiku toimimist.

I ja II kaitsekategooria liikide kujutamine ÜP-s:

I ja II kaitsekategooria liigi isendi täpse elupaiga asukoha avalikustamine massiteabevahendites keelatud⁷, sama põhimõtet on Keskkonnaamet rakendanud ka planeeringute puhul. Seega on kaks võimalust:

1. Koostada ÜPst kaks versiooni – avalik versioon ja ametkondlikuks kasutuseks mõeldud versioon (esimeses I ja II kaitsekategooria liikide leiukohti ja püsielupaiku (PEP) planeeringujoonistel ei kujutata, teisel kujutatakse);
2. kujutada planeeringu avalikus versioonis I, II ja III kaitsekategooria liike ja PEP-e „tsenseeritult“ – näiteks ühe tingmärgiga „kaitstava liigi leiukoht/püsielupaik“, eraldamata kaitsekategooriaid.

Eelistatum oleks variant 2, kus ÜP joonistel näidatakse sõltuvalt vajadusest ja planeeritavast alast kõiki (nt tiheasustusaladel) või siis maakasutuse planeerimisel olulist tähtsust omavaid (kusagil rohevõrgustikus paiknevate leiukohtade kujutamine võib osutada pigem infomüraks) kaitsealuste liikide leiukohti/püsielupaiku (PEP) ühe tingmärgiga „kaitstava liigi leiukoht/püsielupaik“. Erandina ei kujutata I kaitsekategooria liigi ringikujulisi⁸ PEP-e. Antud märkus peab olema ka planeeringu tekstis ja/või legendis kajastatud. Kui ÜP-ga kavandatakse kaitstavate liikide leiukohtades olulisi maakasutusmuutusi, oleks soovitatav planeeringu piirangute joonistel (juhul, kui sellised vastava täpsusastmega vormistatakse, näiteks tiheasustusaladel) need alad ka vastavalt markeerida (nt alana, kus arendustegevustel arvestada liigikaitseliste tingimustega), teavitamaks, et nende alade arendamisel on teatavad looduskaitsekitendused, mille sisuline pool selgub arenduse detailsetes etappides.

Kliimamuutustega kohanemine sh üleujutusosalad:

Üleujutusohlike alade määramine (mis ei võrdu LKS § 35 lg 4 kohaste korduvate üleujutustega aladega ega piirdu vaid maandamiskava alusel määratud üleujutusohuga riskipiirkondadega), üleujutusohuga aladel ehitustingimuste seadmine. Juhiseid võib leida kliimamuutustega kohanemise arengukavast ja alusuuringuid nn KATI⁹-projekti materjalidest.

⁵ Plans § 75 lg 1 p 11

⁶ KeÜS § 39 lg 3

⁷ LKS § 53 lg 1

⁸ LKS § 50 lg 2

⁹ https://www.dropbox.com/s/0qq5yzpxzjpnjrv/KATI_A_lopparuanne_140116.pdf?dl=0

Riiklikul tasemel mitte kaitstavad loodusväärtused

Rohevõrgustik (rohetaaristu), vajadusel selle ruumikujude korrigeerimine ja kaitse ning kasutustingimuste¹⁰ seadmine. Ruumikujude puhul lähtuda eelkõige kehtestatud maakonnaplaneeringutest. Lisaks rohevõrgustikule¹¹ tuleks käsitleda ka sinivõrgustikku (mitmekesisstab ja toetab). Arvestada looduskaitsealist tähelepanu omavate kooslustega (sh VEP-id, PLK-d, märgalad), nt rohevõrgustiku korrigeerimisel. Käsitleda tuleks ka riikliku looduskaitsealise tähtsuse minetanud loodusobjekte ja teiste kohalikke tähtsust omavate objektide kohaliku kaitse alla võtmist.

Maavarad:

VTK peatükis 5.2.2 GEOLOOGIA on nimetatud, et valla põhjaosas avaneb kesk-devoni Narva lademe avamus. Peatükis on Aruküla ladet nimetatud ladestikuks.

Ühelt poolt tuleks konfliktide ennetamiseks planeerimisel vältida asustuse ja muude maakasutusviiside, mida võiks kaevandamine häirida, kavandamist kasutuses ja ka veel avamata maardlate vahetusse lähedusse ning samuti potentsiaalsete maardlate lähedusse (nt asi on uuringu faasis). Tuleb analüüsida, missugused on konfliktid alad. VTK peatükk 5.2.3 Maavarad ja kaevandamisõigus siduda ka strateegiadokumendiga „Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050¹²“.

Jäätmed:

Üldplaneeringu üks ülesanne on kohaliku tähtsusega jäätmeäitluskohtade¹³ asukohta ja nendest tekkivate kitsenduste määramine. LSK ja VTK tekstis mainitakse vaid Alatskivi ja Vara jäätmeäitluskohtasid ja Põdra küla komposteerimisväljakut. Kas omavalitsus on loobunud jäätmeäitluskohta vajadusest Kallaste linna juurde ja arendatakse vaid Alatskivi piirkondliku jäätmeäitluskohta. Eelmises üldplaneeringus oli Kallaste linna juurde reserveeritud maa, mis on ka munitsipaalomandis. Üldplaneeringu koostamisel tuleb võtta arvesse riigi jäätmeäitluskohtade 2014-2020¹⁴ seatud eesmärgid.

Veekeskkond:

Ida-Eesti vesikonna veemajanduskavas aastateks 2015-2021¹⁵ ja selle meetmeprogrammis olevaid suuniseid ja piiranguid ning veemajanduskavaga seatud eesmärgid ja meetmeid tuleb arvestada üldplaneeringu koostamisel. Meetmeprogrammis (lisa 1) on esitatud vooluveekogumid, neile rakendatavad meetmed ja välja toodud ka meetme rakendaja. Osadel veekogumitel on märgitud meetme rakendajaks ka kohalik omavalitsus. Seega tuleb üldplaneeringu koostamise käigus üle vaadata valla territooriumile jäävad veekogumid ja meetmed selles osas, kui rakendajaks on märgitud omavalitsus. Tegevuskavas on nimetatud veekogumid, kus tuleb teatud tegevusi piirata (P), vältida (V) või piirata ja vältida (PV). Palume seda ÜP ja selle KSH koostamisel arvestada.

Üldplaneeringus tuleks kajastada maakasutuse kitsendusi põhjustavad objektid nagu joogiveeallikad (sanitaarkaitsealad) ja reoveepuhastid (kujud). Hinnata tuleks vajadust reserveerida maad perspektiivsete objektide rajamiseks (puhastid jne). Käsitleda tuleks ka endistest jääkreostuse objektidest (nt Alatskivi mürgiladu ja katlamaja, Kallaste suletud prügila jne) põhinevaid ohte maakasutusele ja selgitada, kas valla territooriumil on veel taoliseid objekte.

¹⁰ PlanS § 75 lg 1 p 10

¹¹ https://www.keskkonnaagentuur.ee/sites/default/files/rohevõrgustiku-planeerimisjuhend_20-04-18.pdf

¹² <https://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/maapou/maapoue-strateegia>

¹³ PlanS § 75 lg 1 p 2

¹⁴ https://www.envir.ee/sites/default/files/riigi_jaamtekava_2014-2020.pdf

¹⁵ <https://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/vesi/veemajanduskavad>

Kiirgus:

VTKs on ära toodud Eesti pinnase radooniriski ja looduskiirguse atlasest pinnakatte kaart, kuid radooni teemat pole rohkem kajastatud. Esialgse radooniriski levilate kaardi¹⁶ kohaselt on vald madala kuni normaalse radooniriski alal, kus lokaalselt võib esineda kõrge ja madala radoonisisaldusega pinnaseid. KSH koostamise käigus tuleks välja selgitada, kas radooniga on probleeme esinenud ja kas mingis piirkonnas vajaks teema täpsustamist. Teeme ettepaneku lisada teema ka KSH väljatöötamise kavatsusse.

Kokkuvõtvalt on Keskkonnaamet seisukohal, et koostatud lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsus on asjakohased ja piisavad, kui üldplaneeringu ja selle KSH koostamisel arvestatakse käesolevas kirjas toodud ettepanekute ja soovitustega. VTKs ära toodud ekspertrühma koosseis on Keskkonnaameti pädevusse jäävates teemades asjakohane ja piisav.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Ena Poltimäe
juhataja
Lõuna regioon

Mariliis Paal 5695 7205 (looduskaitse)
mariliis.paal@keskkonnaamet.ee

Ivo Ojamäe 730 2252 (keskkonnakorraldus)
ivo.ojamae@keskkonnaamet.ee

¹⁶ <https://www.envir.ee/sites/default/files/radoonikaart.pdf> (Eesti Geoloogiakeskus, 2004)